

בעניין שבין:

1. מחמוד חליל עבד אלפתאח ג'בארין ת.ז. 2123851
2. עזבון המנוח צאדק עבדאלפתאח קאסם ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123104
3. עזבון המנוח מוסטפא עבד חסן גבארין
4. עזבון המנוח מוחמד עבד חסן גבארין
5. עזבון המנוח נאפע עבד חסן גבארין
6. מוחמד מוסטפא עבד חסן גבארין
7. עפיף מוסטפא עבד חסן גבארין
8. עזבון המנוח ע'אלב יוסף עבד אל מאלק ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123026
9. עזבון המנוח כאמל יוסף עבד אל מאלק ג'בארין ז"ל ת.ז. 2120826
10. עזבון המנוח רשיד צאדק עבד אר-רחמאן ג'בארין ז"ל ת.ז. 2120923
11. עזבון המנוח מוחמד צאדק עבד אר-רחמאן ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123141
12. רדא יונס מרעי ג'בארין ת.ז. 2123081
13. סעיד יונס מרעי ג'בארין ת.ז. 2123082
14. מוחמד עלי יונס מרעי ג'בארין ת.ז. 2123083
15. עבדאללה יונס מרעי ג'בארין ת.ז. 2120987
16. עבד אר-רחמאן יונס מרעי ג'בארין ת.ז. 2123080
17. עזבון המנוח מוחמד מחמוד מרעי ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123526
18. חסן ח'דר חסן ג'בארין ת.ז. 21208145
19. עזבון המנוח אחמד ח'דר ג'בארין ת.ז. 2123761
20. תאופיק אל חג' מחמוד מוחמד ג'בארין ת.ז. 2120465
21. מוחמד מחמוד ג'בארין ת.ז. 2223279
22. עזבון המנוח אברהים מחמוד עסלייה ג'בארין ת.ז. 2120882
23. מנוור מחמוד מוחמד ג'בארין ת.ז. 2123110
24. עזבון המנוח אחמד מחמוד אחמד ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123486
25. אחמד מוסטפא עבדאל פתאח ג'ברין ת.ז. 21230552
26. עזבון המנוח תופיק מוצטפא עבדאל פתאח ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123382
27. מחמוד אברהים צאלח ג'בארין ת.ז. 5760731

28. פרג'אללה אבראהים צאלח ג'בארין ת.ז. 5760730
29. תאופיק אבראהים צאלח ג'בארין ת.ז. 5383236
30. עבדאלחמיד אבראהים צאלח ג'בארין ת.ז. 2122353
31. עבדאלמג'יד אבראהים צאלח ג'בארין ת.ז. 2122354
32. עזבון המנוח אסעד מוסא ג'בארין ז"ל ת.ז. 2120498
33. ריאד אסעד ג'בארין ת.ז. 21230651
34. עזבון המנוח אחמד פנדי ג'בארין ז"ל ת.ז. 2120831 נפטר 1986
35. עזבון המנוח מוחמד אמין חסן מוסטפא ג'בארין
36. עזבון המנוח אמין נאיף עבדאל מאלק ג'בארין ז"ל ת.ז. 2120090
37. עזבון המנוח תופיק נאיף עבדאל מאלק ג'בארין ז"ל ת.ז. 2120439
38. עזבון המנוח ג'מיל נאיף עבדאל מאלק ג'בארין ז"ל
39. מוחמד תופיק נאיף ג'בארין ת.ז. 2120443
40. עזבון המנוח יוסף חסן ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123393
41. עזבון המנוח אחמד חסן עבדאלפתאח ג'בארין ת.ז. 2123294
42. עזבון המנוח צאדק חג' חסן ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123713
43. פאוזיה אחמד מחמוד ג'בארין ת.ז. 21190798
44. מרואן אחמד סאדק ג'בארין ת.ז. 51128833
45. עזבון המנוח מוצטפא סעיד ג'בארין ז"ל ת.ז. 2123590
46. עזבון המנוח מוחמד אחמד צאלח גבארין ז"ל ת.ז. 2120433
47. עזבון המנוח פימד נאדר עיסא ג'בארין ז"ל ת.ז. 2140102
48. עזבון המנוח חוסין נאדר גבארין ז"ל ת.ז. 2140121
49. עזבון המנוח פוזי נאדר גבארין ז"ל ת.ז. 2123299
50. עזבון המנוח פדל עבד אל פתאח גבארין ז"ל ת.ז. 2123331
51. עזבון המנוחה מעיופה מוצטפא מוחמד ג'בארין
52. מוחמד סביח אגבאריה ת.ז. 35475565
53. גואד סביח אגבאריה ת.ז. 58516659
54. פווזי עבד אלוהאב אגבריה ת.ז. 21238662
55. תופיק עבד אלוהאב אגבריה ת.ז. 21212139
56. עז אדין אחמד אל סעד ת.ז. 58180068
57. עבד אלוהאב אחמד אגבריה ת.ז. 24747602
58. מנוור עבד אל והאב אגבריה ת.ז. 21212154

59. מוחמד עבד אלוהאב אל סעד ז"ל
60. ריאד פואז אל סעד ת.ז. 35263821
61. זיאד פואז אל סעד ת.ז. 53762944
62. רבאב פואז אל סעד ת.ז. 2121994
63. מהא פואז אל סעד ת.ז. 2121995
64. והבי אבראהים צאלח ג'בארין ת.ז. 2122349
65. עבד אל עזיז אבראהים צאלח ג'בארין ת.ז. 2122355
66. עזבון המנוחה והיבה אבראהים צאלח ג'בארין ז"ל ת.ז. 2122350
67. עזבון המנוחה צובחיה אבראהים צאלח ג'בארין ז"ל ת.ז. 2122351
68. מרים אבראהים צאלח ג'בארין
69. אחמד ח'ליל עבד ג'בארין ת.ז. 21238035
70. מוצטפא עבד אל פתאח קאסם ג'בארין ת.ז. 21204854
- המערערים בת.א. 568/03

71. עלי מוחמד מוצטפא עבדאללה מחאמיד ת.ז. 2120211
72. עזבון המנוח אסעוד מוחמד מוצטפא עבדאללה מחאמיד ת.ז. 2120207
73. עזבון המנוח מוצטפא מוחמד מוצטפא עבדאללה מחאמיד ת.ז. 2120329
74. ג'מיל פאיז חוסין כסאב מחאמיד ת.ז. 2120509
75. עזבון המנוח כאמל פאיז חוסין כסאב מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120510
76. עזבון המנוח מוחמד קאסם מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120627
77. עבד אל האדי קאסם מוחמד מחאמיד ת.ז. 2120107
78. אחמד סאלח עואד מחאמיד ת.ז. 21205034
79. עואד סאלח עואד מחאמיד ת.ז. 21205042
80. עזבון המנוח עבאס מוחמד חמדאן מחאמיד ז"ל ת.ז. 21120695
81. עזבון המנוח אחמד צאדק מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119861
82. עזבון המנוחה נפיסה קאסם מחאמיד ז"ל ת.ז. 120248
83. עזבון המנוח אבראהים חוסין עלי אחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119280
84. תופיק טאהר חוסין מחאמיד ת.ז. 2119532
85. סעיד טאהר חוסין מחאמיד ת.ז. 2120363
86. עזבון המנוח יוסף עבד אלפתאח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120312
87. עזבון המנוחה חסן ראע'ה מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120313

88. עזבון המנוח חסן יוסף מוצטפא עבדאללה מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119819
89. מוחמד אסעד יוסף מחאמיד ת.ז. 2120326
90. עריפה עלי אחמד מחאמיד ת.ז. 2120224
91. עזבון המנוחה ח'דרה עלי אחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120364
92. עזבון המנוח רשיד צאלח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120232
93. עזבון המנוח עלי אחמד יוסף מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120730
94. מוחמד עלי אחמד מחאמיד ת.ז. 2120733
95. עזבון המנוח פארס מוחמד חמדאן מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119135
96. זכי חוסין כסאב מחאמיד ת.ז. 2119944
97. מוחמד חוסין כסאב מחאמיד ת.ז. 2119945
98. עזבון המנוח חסן עלי מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119225
99. עזבון המנוח מחמוד ח'ליל כסאב מחאמיד ז"ל ת.ז. 119100
100. מוחמד ח'ליל כסאב מחאמיד ת.ז. 119097
101. עזבון המנוח אחמד ח'ליל מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119978
102. עזבון המנוח זוהיר אחמד עבדאללה מחאמיד ז"ל ת.ז. 2140402
103. שריף מוחמד מחאמיד ת.ז. 2120240
104. עזבון המנוח סעיד מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120505
105. עזבון המנוח מוחמד עותמאן יוסף מחאמיד ז"ל ת.ז. 2122017
- ע"י בתו אמנה מוחמד עוסמאן אגבאריה ת.ז. 21206545
106. עזבון המנוח תאופיק מוחמד אחמד גאבר מחאמיד
107. עזבון המנוח סלימאן מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120758
108. עזבון המנוח אחמד חמדאן עבאס מחאמיד
109. עזבון המנוח תאופיק צאלח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120300
110. אחמד עלי מוחמד מחאמיד ת.ז. 2120637
111. עזבון המנוח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120517
112. עזבון המנוח יוסף מחמוד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120754
113. סלימאן מחמוד מחאמיד ת.ז. 2120526
114. עזבון המנוחה עפיפה קאסם מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120101
115. עזבון המנוח מוצטפא צאלח מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120583
116. עזבון המנוח מוחמד אבראהים מחמוד פחאמנה ז"ל ת.ז. 219073
117. עזבון המנוח עלי אחמד מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119987

118. עזבון המנוחה ח'דיג'ה סולימאן מוחמד חמדאן מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119516
119. עזבון המנוח חסן קאסם מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119669
120. עזבון המנוחה פאטמה קאסם קרעאווי ז"ל ת.ז. 70919
121. עזבון המנוח מוחמד אחמד מחמוד פחמאווי ז"ל ת.ז. 2019370
122. עזבון המנוחה זריפה צאלח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2140386
123. עזבון המנוחה נגמה סעיד נמר אחמד עבדאללה
124. עזבון המנוח מוחמד פארס אחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120612
125. עזבון המנוח סולימאן חוסין מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119501
126. מוחמד סביח אגבאריה ת.ז. 35475565
127. גואד סביח אגבאריה ת.ז. 58516659
128. פווי עבד אלוהאב אגבריה ת.ז. 21238662
129. תופיק עבד אלוהאב אגבריה ת.ז. 21212139
130. עז אדין אחמד אל סעד ת.ז. 58180068
131. עבד אלוהאב אחמד אגבריה ת.ז. 24747602
132. מנוור עבד אל והאב אגבריה ת.ז. 21212154
133. מוחמד עבד אלוהאב אל סעד ז"ל
134. ריאד פואז אל סעד ת.ז. 35263821
135. זיאד פואז אל סעד ת.ז. 53762944
136. רבאב פואז אל סעד ת.ז. 2121994
137. מהא פואז אל סעד ת.ז. 2121995

המעוררים בת.א. 569/03

138. עלי מוחמד מוצטפא עבדאללה מחאמיד ת.ז. 2120211
139. עזבון המנוח אסעוד מוחמד מוצטפא עבדאללה מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120207
140. עזבון המנוח מוצטפא מוחמד מוצטפא עבדאללה מחאמיד ת.ז. 2120329
141. ג'מיל פאיז חוסין כסאב מחאמיד ת.ז. 2120509
142. עזבון המנוח כאמל פאיז חוסין כסאב מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120510
143. עזבון המנוח תאופיק חוסין כסאב מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119982
144. עזבון המנוח מוחמד קאסם מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120627
145. עבד אל האדי קאסם מוחמד מחאמיד ת.ז. 2120107
146. אחמד סאלח עואד מחאמיד ת.ז. 21205034

147. עואד סאלח עואד מחאמיד ז"ל ת.ז. 21205042
148. עזבון המנוח אחמד צאדק מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119861
149. עזבון המנוחה נפיסה קאסם מחאמיד ז"ל ת.ז. 120248
150. אחמד מוסטפא מסעוד מחאמיד ת.ז. 21402979
151. עזבון המנוח עבאס מוחמד חמדאן מחאמיד ז"ל ת.ז. 21120695
152. עזבון המנוח אברההים חוסין עלי אחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119280
153. תופיק טאהר חוסין מחאמיד ת.ז. 2119532
154. סעיד טאהר חוסין מחאמיד ת.ז. 2120363
155. עזבון המנוח יוסף עבד אלפתאח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120312
156. עזבון המנוחה חסן ראע'ה מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120313
157. מוחמד אסעד יוסף מחאמיד ת.ז. 2120326
158. עריפה עלי אחמד מחאמיד ת.ז. 2120224
159. עזבון המנוח רשיד צאלח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120232
160. עזבון המנוח עלי אחמד יוסף מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120730
161. מוחמד עלי אחמד מחאמיד ת.ז. 2120733
162. עזבון המנוח פארס מוחמד חמדאן מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119135
163. עזבון המנוח סלים מוחמד חמדאן מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119688
164. זכי חוסין כסאב מחאמיד ת.ז. 2119944
165. מוחמד חוסין כסאב מחאמיד ת.ז. 2119945
166. עזבון המנוח תאופיק עלי מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119650
167. עזבון המנוח חסן עלי מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119225
168. עזבון המנוח מחמוד ח'ליל כסאב מחאמיד ז"ל ת.ז. 119100
169. מוחמד ח'ליל כסאב מחאמיד ת.ז. 119097
170. עזבון המנוח אחמד ח'ליל מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119978
171. עזבון המנוח זוהיר אחמד עבדאללה מחאמיד ז"ל ת.ז. 2140402
172. שריף מוחמד מחאמיד ת.ז. 2120240
173. עזבון המנוח סעיד מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120505
174. עזבון המנוח מוחמד עותמאן יוסף מחאמיד ז"ל ת.ז. 2122017
175. עזבון המנוח צאלח חמדאן עבאס מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120550
176. עזבון המנוח תאופיק מוחמד אחמד גאבר מחאמיד
177. עזבון המנוח סלימאן מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120758

178.	עזבון המנוח תאופיק צאלח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120300
179.	אחמד עלי מוחמד מחאמיד ת.ז. 2120637
180.	עזבון המנוח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120517
181.	עזבון המנוח יוסף מחמוד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120754
182.	סלימאן מחמוד מחאמיד ת.ז. 2120526
183.	עזבון המנוחה עפיפה קאסם מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120101
184.	עזבון המנוח מוצטפא צאלח מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120583
185.	עזבון המנוח מוחמד אבראהים מחמוד פחאמנה ז"ל ת.ז. 219073
186.	עזבון המנוח עלי אחמד מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119987
187.	עזבון המנוחה ח'דיג'ה סולימאן מוחמד חמדאן מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119516
188.	עזבון המנוח חסן קאסם מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119669
189.	עזבון המנוחה פאטמה קאסם קרעאווי ז"ל ת.ז. 70919
190.	עזבון המנוח מוחמד אחמד מחמוד פחמאווי ז"ל ת.ז. 2019370
191.	עזבון המנוחה זריפה צאלח מוחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2140386
192.	עזבון המנוחה נגמה סעיד נמר אחמד עבדאללה
193.	עזבון המנוח מוחמד פארס אחמד מחאמיד ז"ל ת.ז. 2120612
194.	עזבון המנוח סולימאן חוסין מחאמיד ז"ל ת.ז. 2119501
195.	עזבון המנוחה שמסה אסעד מוחמד מוסא מחאמיד ז"ל
196.	מוחמד סביח אגבאריה ת.ז. 35475565
197.	גואד סביח אגבאריה ת.ז. 58516659
198.	פווי עבד אלוהאב אגבריה ת.ז. 21238662
199.	תופיק עבד אלוהאב אגבריה ת.ז. 21212139
200.	עז אדין אחמד אל סעד ת.ז. 58180068
201.	עבד אלוהאב אחמד אגבריה ת.ז. 24747602
202.	מנוור עבד אל והאב אגבריה ת.ז. 21212154
203.	מוחמד עבד אלוהאב אל סעד ז"ל
204.	ריאד פואז אל סעד ת.ז. 35263821
205.	זיאד פואז אל סעד ת.ז. 53762944
206.	רבאב פואז אל סעד ת.ז. 2121994
207.	מהא פואז אל סעד ת.ז. 2121995

208. עזבון המנוח מוחמד חוסין אברהמים מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118060
209. עזבון המנוח נאיף חוסין אברהמים מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118237
210. מוחמד מוסטפא מחמוד מחאג'נה ת.ז. 21223003
211. האני פייאד חסן מחאג'נה ת.ז. 2118205
212. עזבון המנוח וגייה פייאד חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118203
213. מוחמד עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118726
214. פתחי עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118815
215. ריאד עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118818
216. נזמי עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118819
217. יוסף עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118820
218. אחמד סאלח עבד אלקאדר מחאג'נה ת.ז. 21187315
219. עזבון המנוחה זהיייה חסן מחאג'נה ז"ל נפטרה 1949\
220. עזבון המנוח סלים עבדאלכרים סלמאן אבו ע'זאלה
221. עזבון המנוחה רשידה עבד אר-רחמאן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119111
222. עזבון המנוח עלי טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119080 נפטר 1992
223. אחמד עבד אלקאדר חוסין מחאג'נה ת.ז. 2119044
224. עזבון המנוח מחמוד עיסא עואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118607 נפטר 1967
225. עטאללה חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59319095
226. מוחמד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 5685230
227. מחמוד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59547992
228. נסר חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 23131667
229. עזבון המנוח פואז מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118741
230. עזבון המנוח נגיב מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. ב/118335
231. עזבון המנוח תאופיק יוסף חליל מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118543
232. עזבון המנוח אברהים ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז. ב/118564
233. עזבון המנוח מוחמד ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118684
234. מוחמד תאופיק יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ת.ז. 21187091
235. עזבון המנוח חסן יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118702
236. פואז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 21184528
237. פאיז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 21184536

פזייה יוסף מוחמד מחאג'נה ז.ז. 021184502	238.
עזבון המנוח עלי חוסין אברהים מחאג'נה ז"ל ת.ז. ב/119311	239.
עזבון המנוח צאלח עבדאלקאדר חוסין מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118852	240.
עזבון המנוח חסן יוסף חליל אבו רעד ז"ל ת.ז. 2118664	241.
נביה מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 2122369	242.
נביל מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 2122370	243.
פתחי עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118074	244.
אחמד עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118075	245.
מוחמד עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 30522071	246.
לילא מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 5043048	247.
סעוד ח'דר מחאג'נה ת.ז. 21189162	248.
עזבון המנוח מוחמד סלאח אבו רעד ז"ל ת.ז. ב/118770	249.
עזבון המנוחה פאטמה חאג' נמר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118653	250.
סלאמה מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118673	251.
עזבון המנוח סלימאן מחמוד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118654	252.
יוסף מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118656	253.
עוני מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118657	254.
מוחמד מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118658	255.
עזבון המנוח אניס חסן מוחמד טאמיש מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118477	256.
עזבון המנוח מחמוד סלימאן חסן מחאג'נה	257.
עזבון המנוח ג'מיל סלימאן חסן מחאג'נה	258.
עזבון המנוח קאסם צאלח צאלח מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118821	259.
עזבון המנוח סעיד מוצטפא עבד אל גואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119427	260.
עזבון המנוח מוחמד סלאמה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118082	261.
יוסף מוסטפא חסן מחאג'נה ת.ז. 21184726	262.
עזבון המנוח צברי מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118473	263.
זכי מוסטפא חסן מחאג'נה ת.ז. 21184767	264.
עזבון המנוח מוחמד מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118359	265.
עזבון המנוח עבד מוצטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118125	266.
עזבון המנוח צאלח עבד אל גואד עותמאן מחאג'נה	267.
עזבון המנוח אחמד עבד אל גואד עותמאן מחאג'נה	268.

2119469	עזבון המנוח יוסף טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז.	269
2118789	עזבון המנוח מוחמד אבראהים מוצטפא מחאג'נה ז"ל ת.ז.	270
2122590	עזבון המנוח נגיב מוחמד אסעד מחאג'נה ז"ל ת.ז.	271
2123407	עזבון המנוח אבראהים חוסין חליל אבו גבור מחאג'נה ז"ל ת.ז.	272
2118483	עזבון המנוח יסין ח'ליל מחאג'נה ז"ל ת.ז.	273
	עזבון המנוח תופיק עלי חסן טאמיש	274
2118213	עזבון המנוח סעיד גומעה מחאג'נה ז"ל ת.ז.	275
2119073	עזבון המנוח אחמד מחמוד חמאד מחאג'נה ז"ל ת.ז.	276
המערערים בת.א. 571/03		
118564/ב	עזבון המנוח אברהים ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז.	277
2118684	עזבון המנוח מוחמד ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז.	278
21187091	מוחמד תאופיק יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ת.ז.	279
2118702	עזבון המנוח חסן יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ז"ל ת.ז.	280
21184528	פואז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז.	281
21184536	פאיז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז.	282
021184502	פוזה יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז.	283
119311/ב	עזבון המנוח עלי חוסין אבראהים מחאג'נה ז"ל ת.ז.	284
2118543	עזבון המנוח תאופיק יוסף חליל מחאג'נה ז"ל ת.ז.	285
2118060	עזבון המנוח מוחמד חוסין אבראהים מחאג'נה ת.ז.	286
2118237	עזבון המנוח נאיף חוסין אבראהים מחאג'נה ת.ז.	287
21223003	מוחמד מוסטפא מחמוד מחאג'נה ת.ז.	288
2118203	עזבון המנוח וגיה פייאד חסן מחאג'נה ת.ז.	289
2118726	מוחמד עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז.	290
2118815	פתחי עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז.	291
2118818	ריאד עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז.	292
2118819	נזמי עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז.	293
2118820	יוסף עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז.	294
21187315	אחמד סאלח עבד אל קאדר מחאג'נה ת.ז.	295
2122369	נביה מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז.	296
2122370	נביל מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז.	297

298. פתחי עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118074
299. אחמד עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118075
300. מוחמד עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 30522071
301. לילא מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 5043048
302. עזבון המנוחה זהיייה חסן מחאג'נה נפטרה 1949
303. עזבון המנוח סלים עבדאלכרים סלמאן אבו ע'זאלה
304. עזבון המנוחה רשידה עבדאר-רחמאן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119111
305. עזבון המנוח עלי טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119080 נפטר 1992
306. אחמד עבד אל קאדר חוסין מחאג'נה ת.ז. 2119044
307. עזבון המנוח מחמוד עיסא עואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118607 נפטר 1967
308. עטאללה חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59319095
309. מוחמד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 5685230
310. מחמוד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59547992
311. נסר חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 23131667
312. עזבון המנוח פואז מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118741
313. עזבון המנוח נגיב מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. ב/118335
314. עזבון המנוח חסן יוסף ח'ליל אבו רעד ז"ל ת.ז. 2118664
315. סעוד ח'דר מחאג'נה ת.ז. 21189162
316. עזבון המנוח מוחמד סלאח אבו רעד ז"ל ת.ז. ב/118770
317. עזבון המנוחה פאטמה חאג' נמר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118653
318. סלאמה מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118673
319. עזבון המנוח סלימאן מחמוד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118654
320. יוסף מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118656
321. עוני מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118657
322. מוחמד מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118658
323. עזבון המנוח אניס חסן מוחמד טאמיש מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118477
324. עזבון המנוח אמין סלימאן חסן מחאג'נה
325. עזבון המנוח מחמוד סלימאן חסן מחאג'נה
326. עזבון המנוח ג'מיל סלימאן חסן מחאג'נה
327. עזבון המנוח קאסם צאלח צאלח מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118821
328. עזבון המנוח סעיד מוצטפא עבד אל גואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119427

329. עזבון המנוח מוומד סלאמה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118082
330. יוסף מוסטפא חסן מחאג'נה ת.ז. 21184726
331. עזבון המנוח צברי מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118473
332. זכי מוסטפא חסן מחאג'נה ת.ז. 21184767
333. עזבון המנוח מוחמד מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118359
334. עזבון המנוח עבד מוצטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118125
335. עזבון המנוח אחמד עבד אל גואד עותמאן מחאג'נה
336. מחמוד אחמד עבדאל ג'ואד מחאג'נה ת.ז. 21192117
337. עזבון המנוח יוסף טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119469
338. עזבון המנוח מוחמד אבראהים מוצטפא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118789
339. עזבון המנוח נגיב מוחמד אסעד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2122590
340. עזבון המנוח אבראהים חוסין חליל אבו גבור מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2123407
341. עזבון המנוח יסין ח'ליל מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118483
342. עזבון המנוח תופיק עלי חסן טאמיש
343. עזבון המנוח סעיד גומעה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118213
344. עזבון המנוח אחמד מחמוד חמאד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119073
- המערערים בת.א. 572/03
345. עזבון המנוח מוחמד חוסין אבראהים מחאג'נה ת.ז. 2118060
346. עזבון המנוח נאיף חוסין אבראהים מחאג'נה ת.ז. 2118237
347. מוחמד מוסטפא מחמוד מחאג'נה ת.ז. 21223003
348. האני פייאד חסן מחאג'נה ת.ז. 2118205
349. עזבון המנוח וגיה פייאד חסן מחאג'נה ת.ז. 2118203
350. מוחמד עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118726
351. פתחי עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118815
352. ריאד עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118818
353. נזמי עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118819
354. יוסף עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118820
355. אחמד סאלח עבד אל קאדר מחאג'נה ת.ז. 21187315
356. עזבון המנוח סלים עבדאלכרים סלמאן אבו ע'זאלה
357. עזבון המנוחה רשידה עבדאר-רחמאן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119111

358. עזבון המנוח עלי טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119080 נפטר 1992
359. אחמד עבד אל קאדר חוסין מחאג'נה ת.ז. 2119044
360. עזבון המנוח מחמוד עיסא עואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118607 נפטר 1967
361. עטאללה חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59319095
362. מוחמד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 5685230
363. מחמוד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59547992
364. נסר חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 23131667
365. עזבון המנוח פואז מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118741
366. עזבון המנוח נגיב מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 118335/ב
367. עזבון המנוח תאופיק יוסף חליל מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118543
368. עזבון המנוח אברהים ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 118564/ב
369. עזבון המנוח מוחמד ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118684
370. מוחמד תאופיק יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ת.ז. 21187091
371. עזבון המנוח חסן יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118702
372. פואז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 21184528
373. פאיז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 21184536
374. פוזיה יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 021184502
375. עזבון המנוחה בהגה גומעה עותמאן מחאג'נה
376. עזבון המנוח עלי חוסין אברההים מחאג'נה ז"ל ת.ז. 119311/ב
377. נביה מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 2122369
378. נביל מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 2122370
379. פתחי עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118074
380. אחמד עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118075
381. מוחמד עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 30522071
382. לילא מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 5043048
383. סעוד ח'דר מחאג'נה ת.ז. 21189162
384. עזבון המנוח מוחמד סלאח אבו רעד ז"ל ת.ז. 118770/ב
385. עזבון המנוחה פאטמה חאג' נמר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118653
386. סלאמה מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118673
387. עזבון המנוח סלימאן מחמוד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118654
388. יוסף מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118656

389.	עוני מחמוד מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 2118657
390.	מוחמד מחמוד מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 2118658
391.	עזבון המנוח אניס חסן מוחמד טאמיש מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118477
392.	עזבון המנוח אמין סלימאן חסן מחאג'נה
393.	עזבון המנוח מחמוד סלימאן חסן מחאג'נה
394.	עזבון המנוח ג'מיל סלימאן חסן מחאג'נה
395.	עזבון המנוח קאסם צאלח צלאח מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118821
396.	עזבון המנוח סעיד מוצטפא עבד אל גואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119427
397.	עזבון המנוח מוומד סלאמה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118082
398.	יוסף מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 21184726
399.	עזבון המנוח צברי מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118473
400.	זכי מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 21184767
401.	עזבון המנוח מוחמד מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118359
402.	עזבון המנוח עבד מוצטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118125
403.	עזבון המנוח צאלח עבד אל גואד עותמאן מחאג'נה
404.	עזבון המנוח אחמד עבד אל גואד עותמאן מחאג'נה
405.	מחמוד אחמד עבדאל ג'ואד מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 21192117
406.	עזבון המנוח יוסף טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119469
407.	עזבון המנוח מוחמד אבראהים מוצטפא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118789
408.	עזבון המנוח נגיב מוחמד אסעד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2122590
409.	עזבון המנוח אבראהים חוסין חליל אבו גבור מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2123407
410.	עזבון המנוח יסין ח'ליל מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118483
411.	עזבון המנוח תופיק עלי חסן טאמיש
412.	עזבון המנוח סעיד גומעה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118213
413.	עזבון המנוח אחמד מחמוד חמאד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119073
	המערערים בת.א. 753/03
414.	עזבון המנוח מוחמד חוסין אבראהים מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 2118060
415.	עזבון המנוח נאיף חוסין אבראהים מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 2118237
416.	מוחמד מוסטפא מחמוד מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 21223003
417.	האני פייאד חסן מחאג'נה ז"ל. ת.ז. 2118205

עזבון המנוח וגיה פייאד חסן מחאג'נה ת.ז. 2118203	418
מוחמד עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118726	419
פתחי עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118815	420
ריאד עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118818	421
נזמי עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118819	422
יוסף עבד אלקאדר סאלח מחג'נה ת.ז. 2118820	423
אחמד סאלח עבד אל קאדר מחאג'נה ת.ז. 21187315	424
עזבון המנוחה זהיייה חסן מחאג'נה – נפטרה 1949	425
עזבון המנוח סלים עבדאלכרים סלמאן אבו ע'זאלה	426
עזבון המנוחה רשידה עבדאר-רחמאן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119111	427
עזבון המנוח עלי טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119080 נפטר 1992	428
אחמד עבד אל קאדר חוסין מחאג'נה ת.ז. 2119044	429
עזבון המנוח מחמוד עיסא עואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118607 נפטר 1967	430
עטאללה חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59319095	431
מוחמד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 5685230	432
מחמוד חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 59547992	433
נסר חסן עטאללה מחאג'נה ת.ז. 23131667	434
עזבון המנוח פואז מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118741	435
עזבון המנוח נגיב מרעי חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. ב/118335	436
עזבון המנוח תאופיק יוסף חליל מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118543	437
עזבון המנוח אברהים ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז. ב/118564	438
עזבון המנוח מוחמד ח'דר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118684	439
מוחמד תאופיק יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ת.ז. 21187091	440
עזבון המנוח חסן יוסף אבו ע'זאלה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118702	441
פואז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 21184528	442
פאיז יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 21184536	443
פוזיה יוסף מוחמד מחאג'נה ת.ז. 021184502	444
עזבון המנוחה בהגה גומעה עותמאן מחאג'נה	445
עזבון המנוח אברהים מוחמד עבד אל גואד מחאג'נה	446
עזבון המנוח עלי חוסין אברהים מחאג'נה ז"ל ת.ז. ב/119311	447
עזבון המנוח חסן יוסף ח'ליל אבו רעד ז"ל ת.ז. 2118664	448

נביה מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 2122369	.449
נביל מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 2122370	.450
פתחי עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118074	.451
אחמד עבד אלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 2118075	.452
מוחמד עבדאלקאדר סאלח מחאג'נה ת.ז. 30522071	.453
לילא מוחמד סאלח מחאג'נה ת.ז. 5043048	.454
סעוד ח'דר מחאג'נה ת.ז. 21189162	.455
עזבון המנוח מוחמד סלאח אבו רעד ז"ל ת.ז. ב/118770	.456
עזבון המנוחה פאטמה חאג' נמר מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118653	.457
סלאמה מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118673	.458
עזבון המנוח סלימאן מחמוד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118654	.459
יוסף מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118656	.460
עוני מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118657	.461
מוחמד מחמוד מחאג'נה ת.ז. 2118658	.462
עזבון המנוח אניס חסן מוחמד טאמיש מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118477	.463
עזבון המנוח אמין סלימאן חסן מחאג'נה	.464
עזבון המנוח מחמוד סלימאן חסן מחאג'נה	.465
עזבון המנוח ג'מיל סלימאן חסן מחאג'נה	.466
עזבון המנוח קאסם צאלח צלאח מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118821	.467
עזבון המנוח סעיד מוצטפא עבד אל גואד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119427	.468
עזבון המנוח מוחמד סלאמה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118082	.469
יוסף מוסטפא חסן מחאג'נה ת.ז. 21184726	.470
עזבון המנוח צברי מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118473	.471
זכי מוסטפא חסן מחאג'נה ת.ז. 21184767	.472
עזבון המנוח מוחמד מוסטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118359	.473
עזבון המנוח עבד מוצטפא חסן מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118125	.474
עזבון המנוח צאלח עבד אל גואד עותמאן מחאג'נה	.475
עזבון המנוח אחמד עבד אל גואד עותמאן מחאג'נה	.476
ג'מיל עבד אל לטיף סאלח מחאג'נה ת.ז. 52559374	.477
מחמוד אחמד עבדאל ג'ואד מחאג'נה ת.ז. 21192117	.478
עזבון המנוח יוסף טאהא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119469	.479

480. עזבון המנוח מוחמד אבראהים מוצטפא מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118789
481. עזבון המנוח נגיב מוחמד אסעד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2122590
482. עזבון המנוח אבראהים חוסין חליל אבו גבור מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2123407
483. עזבון המנוח יסין ח'ליל מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118483
484. עזבון המנוח תופיק עלי חסן טאמיש
485. עזבון המנוח סעיד גומעה מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2118213
486. עזבון המנוח אחמד מחמוד חמאד מחאג'נה ז"ל ת.ז. 2119073
- המערערים בת.א. 574/03

ע"י עוה"ד סוהאד בשארה ו/או עאדל בדיר ו/או
 חסן ג'בארין ו/או מרואן דלאל ו/או סאוסן זהר
 ו/או נביל דכואר ו/או פאטמה אלעגיו ו/או נור אלעטאונה
מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

וכן ע"י עו"ד וליד עסלייה ו/או תאופיק ג'בארין ו/או רפיק ג'בארין
 כתובת להמצאת מסמכים:
 ת"ד 510 שפרעם 20200, טלפון 04-9501610, פקס: 04-9503140

המערערים

נגד

מדינת ישראל
 רשות הפיתוח
 האפוטרופוס לנכסי נפקדים

ע"י פרקליטות המדינה, רח' סלאח אלדין 29
 ירושלים

המשיבים

הודעת ערעור

מוגש בזאת ערעור על פסק דינו של בית משפט המחוזי בנצרת, אשר ניתן במעמד הצדדים ביום 18.3.07, בתיקי הסדר מאוחדים שלהלן: ת.א. 568/03, ת.א. 569/03, ת.א. 570/03, ת.א. 571/03, ת.א. 572/03, ת.א. 573/03, ות.א. 574/03, ולפיו דחה בית המשפט את תביעות המערערים לבטלות ו/או לביטול הפקעת אדמותיהם בגוש 20420 באזור מגידו, והורה על רישום הקרקעות הנ"ל שבהליכי

ההסדר על שם מדינת ישראל.

מצ"ב העתק פסק-הדין של בית המשפט קמא כנספח מע/1.

רקע כללי:

1. עניינו של ערעור זה הוא בפסק-דינו של בית משפט המחוזי בנצרת מיום 18.3.07, שניתן במסגרת תיקי הסדר מקרקעין בגוש 20420 שבאזור מגידו (נפת עמק יזרעאל) במחוז צפון, לדחות את טיעוני המערערים נגד הפקעת אדמותיהם (כ-200 דונמים) נשוא ההסדר ושלא להחזיר להם אדמות אלה, שבמשך יותר מ-50 שנה לא שימשו למטרת ההפקעה. בפני בית המשפט קמא עמד הליך הסדר זכויות במקרקעין בחלק מהשטח הבנוי של אדמות אלה, גוש 20420, המוערך ב-200 דונם (להלן: "המקרקעין"). שטח זה הופקע, ביחד עם שטחים נוספים, כטענת המדינה (רשות הפיתוח), ביום 15 בנובמבר 1953, על-פי הודעה שהוציא שר האוצר אז, לוי אשכול, בתוקף סמכותו לפי סעיף 2 לחוק רכישת מקרקעין (אישור פעולות ופיצויים), התשי"ג-1953 (להלן חוק "רכישת מקרקעין" או "חוק הרכישה").
2. בתוספת להודעת השר, מתוארים המקרקעין כלהלן: שטח של 34,600 דונם בערך מאדמות הכפר אום אלפחם, נפת יזרעאל, המסומן לשם זיהוי בצבע אדום בתשריט הערוך בקנה מידה של 1:20000, פרט לשתי חלקות המסומנות באותיות א ו-ב. כאמור, שטחם של המקרקעין נשוא תיק ההסדר הנוכחי הינו כ-200 דונם מסך השטח שבמפת ההפקעה הני"ל.
3. בתחילת הדיונים בבית משפט קמא, הגיעו הצדדים להסכמה ביניהם, כי לא קיימת מחלוקת לגבי הבעלות על המקרקעין (כולל מבנים שהיו בהם על פי תזכירי התביעה) של המערערים, ערב הקנייתם לאפוטרופוס לנכסי נפקדים ו/או ערב עריכת תעודה לפי סעיף 2 לחוק רכישת מקרקעין (אישור פעולות ופיצויים), התשי"ג-1953, מיום 15.11.1953. עם זאת הובהר, "כי אין באמור לעיל בכדי להתפרש כהודאה ו/או כהסכמה מטעם [המערערים], או מי מהם לעניין הנפקדות ו/או ההפקעה, ושומרים הם על זכותם לטעון כנגד חוקיות ההפקעה והנפקדות ו/או לטעון כנגדן בכל דרך שיראו לנכון".
4. יצוין, כי בנוסף למחלוקת שהתגלעה בין המדינה מצד אחד לבין המערערים מהצד האחר, היו קיימות מחלוקות ואף תביעות סותרות גם בין חלק מתושבי הכפר לשעבר או יורשיהם לבין עצמם.
5. כאמור, שר האוצר, בתוקף סמכותו לפי סעיף 2 לחוק רכישת מקרקעין-1953, הוציא הודעה ביום 15 בנובמבר 1953, ולפיה הוא מפקיע 34,600 דונם בערך מאדמות אום אלפחם. בהודעתו השר מעיד, כי במקרקעין המתוארים בתוספת נתקיימו שלושה אלה:
  1. ביום ו' בניסן תשי"ב (1 באפריל 1952) לא היו בחזקת בעליהם.

2. בתוך התקופה שבין ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948) לבין ו' בניסן תשי"ב (1 באפריל 1952) שימשו והוקצו לצורכי התיישבות ופיתוח חיוניים.
3. עודם דרושים לצרכים האמורים.
4. ולכן יקומו לקניין רשות הפיתוח מיום ה' בכסלו תשי"ד (15 בנובמבר 1953).
6. כמובהר בהודעה הנ"ל, השר קבע בסעיף 2(א)(2) להודעתו הנ"ל, כי הנכס שימש או הוקצה לצורכי התיישבות ופיתוח חיוניים. לא צוין בתעודה שהנכס שימש לצרכים ביטחוניים. דהיינו, מטרת ההפקעה לא כללה צרכים ביטחוניים, אלא רק צורכי התיישבות.
7. על המקרקעין נשוא ההסדר הנ"ל נמצא כיום יער נטע אדם וכן מתקן קטן של מקורות.
8. השאלה שעמדה על הפרק ושעליה נסוב פסק-הדין נשוא ערעור זה, הינה שאלת חוקיות ההפקעה. דהיינו, האם ההפקעה משנת 1953 היתה חוקית ועודנה תקפה היום? שאלת חוקיות ההפקעה נחלקה לשתי שאלות נפרדות, שכל אחת מהן הקרינה על רעותה. הראשונה: האם ההפקעה משנת 1953 היתה חוקית ותקפה? השנייה: האם ההפקעה של המקרקעין עודנה תקפה כעבור יותר מחמישים שנה, לאור העובדה כי המקרקעין נשוא ההסדר (גוש 20420 ששטחו כ-200 דונם) הוזנחו ולא נעשה בהם כל שימוש למטרת ההפקעה?

טיעוני הצדדים בערכאה הקודמת:

עיקר טיעוני המערערים:

9. המערערים טענו, בין היתר, כי יש להכריז על ההפקעה כבטלה מעיקרא ככל שהיא מתייחסת למקרקעין שבגוש 20420, שהם נשוא ההסדר שעמד בפני בית המשפט קמא, וכי יש לרשום את המקרקעין על שם המערערים, וזאת מהסיבה כי חלוף הזמן הארוך ללא שימוש במטרת ההפקעה מעיד על העדר הצורך בהפקעה מלכתחילה.
10. בנוסף טענו המערערים, כי אף אם נצא מנקודת הנחה שההפקעה משנת 1953 היתה תקפה, הרי ההפקעה הנ"ל איננה תקפה היום לגבי המקרקעין נשוא ההסדר (200 דונמים), לאור העובדה שלא נעשה כל שימוש התיישבותי במקרקעין אלא במשך יותר מחמישים שנה. ההפקעה איננה תקפה עוד לאחר שנזנחה מטרת ההפקעה המקורית.
11. המערערים טענו, כי יש להפריד מקרקעין אלה מסך כל המקרקעין שבתעודת השר המפקיעה. הזנחת מטרת ההפקעה לגבי המקרקעין המסוימים שבהסדר, מחייבת את החזרת המקרקעין לבעליהם המקוריים, כחלק מההגנה על זכות הקניין החוקתית. לצורך זה טענו המערערים, כי אין השימוש בקרקע לצורכי ייעור מגשים את מטרת ההפקעה.

עיקר טיעוני המשיבים:

12. המשיבים טענו, בין היתר, כי יש לדחות את טיעוני המערערים על הסף וזאת מחמת העדר סמכות עניינית לבית המשפט קמא לדון בסוגיית תקפות ההפקעה וחוקיותה, וכן מחמת קיומם של מניעות ושיהוי מלטעון נגד חוקיות ההפקעה ותוקפה.

13. לגופו של עניין טענו המשיבים, כי תכליתו ומטרתו של חוק רכישת מקרקעין מלמדות, כי "המושג 'צורכי התיישבות' הינו 'מושג שסתום' האוצר בתוכו את מלוא הייעודים והשימושים הדרושים להשתקעות של קבע של האוכלוסייה במדינת ישראל: מגורים, תעשייה, מסחר, חקלאות, קיט, נופש, שמירת ערכי נוף ארץ ואוצרות טבע". המשיבים הוסיפו וטענו לעניין זה, כי קיימת זיקה בין מטרות ההפקעה ובין סמכותה של רשות הפיתוח להשתמש בקרקע המוקנית לה לפי חוק. מכאן, שרשות הפיתוח רשאית לעשות כל שימוש בקרקע הדרוש למפעל ייעור, מים והתיישבות. כן טענו השיבים, כי יש לקרוא לתוך המושג התיישבות שימושים וייעודים נוספים על הייעוד או השימוש למגורים.

פסק-הדין נשוא הערעור:

14. בדחותו את טענת הסף בדבר העדר סמכות עניינית שהועלתה על ידי המשיבים, קבע בית המשפט קמא את מסקנתו לגופו של עניין כלהלן:

"סיכומם של דברים, בגוש בו עסקינן קיים יער, ושוכן בו מתקן של חברת 'מקורות'. שימושים אלה הם בגדר 'צורכי התיישבות ופיתוח חיוניים', כמשמעם בתעודה עליה חתם השר ולפיה הוקנתה הקרקע לידי רשות הפיתוח".

15. ביסוד קביעתו זו של בית המשפט קמא עמדה העובדה, כי המקרקעין נשוא ערעור זה (נשוא ההסדר בבית המשפט קמא) מהווים "חלק (קטן) ממקרקעין רבים, כ-200 דונם מתוך 34,600 דונם שהופקעו. (כלל) הקרקע המופקעת משמש ייעודים מייעודים שונים, ובהם עיבוד חקלאי, מבני משק חקלאי, מגורים, תעשייה, תעסוקה ושירותים, בית עלמין, דרכים, מבני ציבור, גן לאומי, יער נטע אדם ועוד". למעשה, בית המשפט קמא קבע, כי יש לראות את כלל השטח המופקע הנ"ל (34,600 דונם) כמכלול וכמקשה אחת וכי אי אפשר לחלקו לצורך העניין.

16. את מסקנתו הנ"ל ביקש בית המשפט קמא לחזק מתוך פרשנותו לתכלית חוק רכישת מקרקעין כלהלן:

"תפיסת הקרקעות על פי חוק הרכישה הוגבלה, כאמור, לשנה אחת בלבד מיום תחילת תוקפו של החוק, דבר המתיישב עם תכליתו

צופה פני העבר של החוק. נראה כי המחוקק סבר, כי הפקעה 'רגילה', משמע מכוחם של חוקי הפקעה אחרים, כמו גם מכוחו של חוק נכסי נפקדים, התש"י-1950, לא יכולה היתה לקיים אחר המשימה שבהכשרת תפיסתם של המקרקעין הללו והקנייתם לידי רשות הפיתוח. מכאן באה חקיקתו של חוק הרכישה, שיעשה מלאכה זו, מלאכה חד פעמית, כעין חקיקת חירום, שהלמה צרכים של מדינה, שזה עתה קמה".

17. בית המשפט ממשיך וקובע, כי תכליתו של חוק הרכישה מחייבת פרשנות רחבה למטרות ההפקעה. וכלשון פסק-הדין :

"[...] ראשית עלינו לראות, כי המחוקק נקט בשלוש תכליות בלבד, לשם תפיסתם של מיליוני דונם של מקרקעין שננטשו. נקיטה בלשון לקונית זו אינה בלתי מכוונת, כך נראה. שימוש לקוני זה בשלוש תיבות כלליות נועד לקבוע מסגרת של תכליות, להבדיל מן הדרך הנהוגה בחוקי ההפקעה 'הרגילים', שם נעשית ההפקעה לצורך מסוים שנתעורר, כגון הקמתו/הרחבתו של יישוב, סלילתה של דרך, ועוד כיו"ב.

"ואמנם, דרך פרשנית תכליתית זו הדריכה את בתי המשפט, שלא ראו באורח מצמצם את התכליות בהן נקב חוק הרכישה. כך הוכר עיבוד חקלאי כתכלית מן התכליות עליהן חולש חוק הרכישה (לשם הדוגמא – עניין דינר שנזכר מעלה). באופן דומה הוכרה הפקעה לפי חוק הרכישה לשם שמורת טבע, מגורים, תעשייה, חקלאות, מרעה, כבישים ושימוש צבאי (בג"ץ 840/97 סבית נ' ממשלת ישראל, פ"ד נז(4) 803). הכללת התכלית של הקמת שמורת טבע ומרעה אינה עשויה להתאפשר אם נלך בדרך הפרשנית המצמצמת אותה מציעים התובעים הפרטיים שלפנינו. היא מתאפשרת מתוך ראיית שלוש התכליות שקבען החוק כתכליות מסגרת, לתוכן יש לצקת תכליות משנה שונות, לצרכיה השונים של המדינה שזה עתה קמה. שמורת טבע היא מן השימושים שישמשו את יושבי המדינה. שטחי מרעה גם הם דרושים ליושבי המדינה. כל אלה עשויים להיכלל בתיבות 'התיישבות' או 'פיתוח'. שמורת טבע ומרעה, ממש כמו הקמת דרכים, בתי מגורים, מבני תעשייה ועוד, הם כולם צרכים, שתושבי המדינה נזקקים להם, ולשם כך הם הוקנו לידי רשות הפיתוח, שהוקמה (בחוק) לשם סיפוקם (של הצרכים הללו)".

18. ולבסוף בית המשפט קמא קובע זיקה בין מטרות ההפקעה שבחוק הרכישה לבין סמכויות רשות הפיתוח, כפי שאלה נקבעו בחוק רשות הפיתוח (העברת נכסים), התש"י-1950 כלהלן:

"חוק הרכישה איפשר את הקניית המקרקעין לידי רשות הפיתוח, על מנת שתעשה בהם שימוש להתיישבות, פיתוח או ביטחון. התוכן לשלושה שימושים אלה יבוא (בין היתר) מתוך הפעולות, שהמחוקק נתן בידי רשות הפיתוח לעשותן, ואלה לא נצטמצמו להקמתו של יישוב במובן הצר, כי אם פעולות לרוב, הצריכות לפיתוחה של המדינה בכלל. דברים אלה הולמים את התכלית שבתפיסת הקרקע הנטושה מלכתחילה, והשימוש בה עבור המדינה שקמה זה עתה. 'צורכי התיישבות ופיתוח חיוניים', לשון בה נקט המחוקק באורח לקוני, מהווים, איפוא, מושג שסתום, האוצר בתוכו תכליות שונות, אותן ביקש המחוקק להשיג במלאכת הקמת המדינה, ובכללם נוכל לראות תכלית למגורים, תעשייה, חקלאות, דרכים, שמורות טבע, יערות, דרכים ועוד. בתוך כל השימושים החיוניים הללו למדינה-בת-יומה נמנו (בסעיף 2)3 לחוק רשות הפיתוח) 'מפעלי ייעור' ו'מפעלי מים'. שתי תכליות אלה נתקיימו בגוש בו עסקינן. אנו מדברים בַּמְקוֹם בו ניטע יער ('מפעלי ייעור'), והוקם בו מתקן של 'מקורות' ('מפעלי מים'). בכך יש כדי לקיים אחר התכלית, שנתכוון לה שר האוצר בתעודה משנת 1953 בה עסקינן".

19. כאמור, בית המשפט קמא נתן פסק-דין ובכך סיים את ההתדיינות בתיק, בלא שהכריע בשתי שאלות חשובות, בדבר נפקדות המערערים ובדבר הסכסוך בין חלק מהמערערים לבין עצמם.

להלן נימוקי הערעור:

ייעור איננו חלק מהצורך ההתיישבותי ואיננו נגזר ממנו:

20. המערערים יטענו, כי שגה בית המשפט קמא כאשר קבע, כי השימוש שנעשה בשנים האחרונות בקרקע (ייעור) עונה על התכלית ההתיישבותית שעמדה ביסוד ההפקעה משנת 1953, כפי שיפורט בהמשך.

21. על תכלית הייעור, ונזכיר כאן כי עסקינן ביער נטע אדם ולא ביער טבעי לשימור, ניתן ללמוד מפקודת היערות אשר קובעת בסעיף 3 כלהלן:

הגדרת אזורים שמורים ליערות

2. יכול שר החקלאות, באכרזה שתפורסם ברשומות, להעמיד כל אדמות-יער **שאינן רכוש פרטי** להשגחתה ולהנהלתה של הממשלה כאזורים שמורים ליער, ומשנתפרסמה אכרזה כזו תחולנה הוראות פקודה זו על כל אדמות-היער המפורטות בה.

(ההדגשה לא במקור)

22. מהסעיף הנ"ל ניתן ללמוד בוודאות, כי המחוקק, כאשר עמדה לנגד עיניו תכלית הייעור, ראה לנכון "לנטוש" את הקניין הפרטי בהקשר זה, מתוך ראייה והבנה, כי תכלית הייעור איננה יכולה לגבור על זכות הקניין. **במילים אחרות, ייעור איננו יכול להיחשב צורך ציבורי או חיוני למטרת הפקעת קניין פרטי.**

23. לא זו אף זו, בתוכנית מתאר ארצית ליער וייעור מס' 22 (תמ"א 22) נקבע בסעיף 15 לתקנון התוכנית, כי אין בהוראותיה "כדי לפגוע בפקודת היערות 1926".

מצ"ב העתק תקנון תמ"א 22 כנספח מע/2.

24. כלומר, הן המחוקק, באשרו את פקודת היערות בתחילת שנות קיומה של המדינה, והן הממשלה, כשאישרה את תמ"א 22 בשנת 1995, ראו כי אין תכלית הייעור יכולה לגבור על זכות הקניין וכי אין ייעור יכול להוות עילה או מטרה או תכלית להפקעה ופגיעה קשה ביותר בזכות הקניין. המערערים יטענו, כי פרשנותו של בית המשפט קמא, הלכה למעשה, משנה את תכלית פקודת היערות ואת הוראות תמ"א 22 וקובעת, דרך פרשנות מרחיבה ולא תכליתית לחוק הרכישה, שינוי הן לפקודת היערות והן לתמ"א הנ"ל.

25. במילים אחרות, הפרשנות שנקט בית המשפט קמא מנוגדת **לעקרון שלטון החוק**. שכן, היא לא רק אינה מתיישבת עם החקיקה הראשית, אלא אף מנוגדת ללשונה. הדברים מקבלים משנה תוקף כשמדובר באקט מינהלי אשר פוגע בזכויות היסוד של האזרח. במקרה דנן, הפקעת קרקע, וכל סוג של הפקעת קניין פרטי, פוגעת בזכות יסוד – שהיום היא זכות חוקתית. כלל מושרש בפסיקה העליונה שאף היה נחלת הפסיקה של שנות החמישים ולפני חקיקת חוקי היסוד (בג"צ 1/49 בז'רנו ואח' נ' שר המשטרה ואח', פס"ד ב 80) הוא, שאין פוגעים בזכויותיו של האזרח אלא על פי החוק המפורש. במקרה דנן, בית המשפט קמא, ובכל הכבוד, מתעלם מהוראותיו הפוזיטיביות של החוק בעניין "הייעור" וקובע קביעה זרה לחקיקה הראשית.

26. ועוד, התפיסה המשפטית של פסק-הדין נשוא הערעור זרה אף למשמעויות הרגילות הניתנות לסובייקטים הסובבים אותנו בחיי היומיום. היינו, היא מנוגדת להבנה הפשוטה של הלשון והשפה, מקל וחומר של כללי הפרשנות המשפטיים. לכל הדעות, "עניין הייעור" במקרה דנן אינו מתיישב עם התיישבות שיושבים בה בני אדם אשר מנהלים חייהם ועיסוקיהם היומיומיים. המשמעות הרגילה של "ייעור", כשלא מדובר במקרה של הגנת ערכי טבע,

מעידה אך ורק על העדר שימוש בקרקע, שהרי מייערים כשלא מיישבים. המילון העברי של אבן שושן מגדיר את המילה **יער**: "שטח אדמה גדול שגדלים בו עצי סרק". לעומת זאת, הגדרת המילה **יישוב** על פי אבן שושן היא: "אוכלוסייה, כלל התושבים בארץ או באזור מסוים; מקום מיושב על-ידי אנשים".

27. המערערים יוסיפו ויטענו, כי טעה בית המשפט קמא בקובעו כי קיימת זיקה בין סמכויות רשות הפיתוח על פי חוק רשות הפיתוח לבין תכליות ומטרות ההפקעה על פי חוק הרכישה. בית המשפט קמא, כאמור, קבע כי מאחר ובין סמכויותיה של רשות הפיתוח נמנה הייעור, וחוק הרכישה מקנה את הקרקעות המופקעות לידי רשות הפיתוח, אזי יש לצקת את כל הסמכויות של רשות הפיתוח, על פי חוק, למטרות ההפקעה על פי חוק הרכישה. ובכן, מעיון בחוק רשות הפיתוח משנת 1950 עולה, כי כוונת החוק היתה ליצור גוף ממשלתי "להיות רשות לפיתוח הארץ" (סעיף 2(א) לחוק רשות הפיתוח). סמכויותיה של רשות הפיתוח נקבעו בסעיף 3 לחוק הנ"ל כלהלן:

3. בכפוף לחוק-יסוד: מקרקעי ישראל ולחוק מקרקעי ישראל, התש"ך-1960, מוסמכת רשות הפיתוח:

(1) לקנות נכסים, לשכרם, לחכרם, להחליפם ולרכשם בדרך אחרת;

(2) לבנות, להקים, לסלול, לשנות, לתקן, להשלים, לשפר, לפתח, לקיים, להחזיק, לנהל, להפעיל ולהסדיר בניינים, דרכים, כבישים, מסילות-ברזל, גשרים, תעלות, מכרות, קווי תחבורה, נמלים, שדות-תעופה, בתי-חרושת, מפעלי השקאה, **מפעלי ייעור**, מפעלי חשמל, מפעלי תחבורה, מפעלי מים, **מפעלי התיישבות**, מפעלי שיכון ומפעלים אחרים;

(3) לפתח נכסים, להשלימם, להשביחם, למזגם, לנהלם, לעבדם ולהשכירם;

(4) למכור נכסים, להעבירם בדרך אחרת, להשכירם, להחכירם ולשעבדם; ואולם רשות הפיתוח לא תהא רשאית למכור מקרקעי ישראל, למשמעותם בחוק-יסוד: מקרקעי ישראל, שאינם קרקע עירונית וששטחם עולה על 100 דונם, להעביר את הבעלות בהם בדרך אחרת, להשכירם או להחכירם, אלא באישור מועצת מקרקעי ישראל;

(5) ללוות ולהלוות כספים, לקבל אשראי ולערוב לחובותיהם ולחוזיהם של אנשים אחרים;

- (6) לייסד חברות, אגודות שיתופיות, שותפויות וגופים אחרים, להצטרף אליהם, וליזום ולעודד את ייסודם ;
- (7) לשמש אפוטרופוס, נאמן, סוכן או מורשה לכל אדם ובכל עניין ;
- (8) להעסיק סוכנים, פקידים ושאר עובדים ולקבוע את תנאי שירותם ;
- (9) לעשות כל דבר הדרוש לביצוע כל סמכות מסמכויותיה ;
- (10) לבצע כל סמכות מסמכויותיה ביחד או בשותפות עם מוסדות המדינה, הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, הקרן הקיימת לישראל, רשויות מקומיות, חברות, אגודות שיתופיות וגופים או אנשים אחרים. כל פעולה במקרקעי ישראל לפי סעיף זה תיעשה על ידי מינהל מקרקעי ישראל. (ההדגשה לא במקור)

28. סמכויותיה של רשות הפיתוח, הלכה למעשה, הן כסמכויות מדינת ישראל כבעלים של קרקע בשטח המדינה. ואכן, חוק יסוד: מקרקעי ישראל מגדיר "מקרקעי ישראל" מקרקעין "בישראל של המדינה, רשות הפיתוח או של קרן קיימת לישראל". וכגוף ממשלתי שלרשותו ולבעלותו מועברות קרקעות ציבוריות, לרשות הפיתוח סמכות רחבה לפתח או לא לפתח, כמובן, קרקעות אלה, בתור רשות ציבורית, הכל כמתחייב מתוכניות הפיתוח השונות המאושרות על ידי הגופים הממשלתיים השונים.

29. זאת ועוד, בסעיף 23(2) לחוק רשות הפיתוח משנת 1950, המונה את סמכויותיה של רשות הפיתוח, המחוקק הבחין במפורש בין מפעלי ייעור לבין מפעלי התיישבות. בסעיף 23(2) הני"ל צוין במפורש כי הסמכות לבנות ולפתח מפעלי ייעור שונה ונפרדת מהסמכות לבנות ולפתח מפעלי התיישבות. הדבר סותר את המסקנה שאליה הגיע בית המשפט קמא בסעיפים 20-22 לפסק דינו, כאשר קבע כי מפעלי ייעור הם חלק ממפעלי התיישבות.

30. לא זו אף זו, מקור בעלותה של רשות הפיתוח על קרקעותיה, הוא לא רק חוק הרכישה. גם האפוטרופוס לנכסי נפקדים מעביר לידי רשות הפיתוח בעלויות בנכסים שברשותו. גם מדינת ישראל וק"ל, בתור בעלים של קרקעות, יכולים להעביר לרשות הפיתוח בעלות על קרקע, על פי סעיף 62(6) לחוק מקרקעי ישראל, התש"ך-1960.

31. מכאן, ונוסף לעובדה כי חוק רשות הפיתוח חוקק כשלוש שנים לפני חוק הרכישה, לא יהיה זה נכון לקבוע זיקה מוחלטת בין סמכויות רשות הפיתוח על פי חוק רשות הפיתוח לבין תכליות ההפקעה על פי חוק הרכישה. הרי לא לשם מימוש ההפקעה על פי חוק הרכישה הוקמה רשות הפיתוח, כאמור.

32. לבסוף, תמ"א 22 – יער וייעור אושרה בשנת 1995, דהיינו כ-47 שנים לאחר ייסודה של מדינת ישראל. עובדה זו אף מחזקת את המסקנה, כי ייעור כשלעצמו לא נתפס כצורך התיישבותי או כצורך פיתוח חיוני.

33. לא למותר להוסיף, כי הקביעה של בית המשפט קמא, בכל הכבוד, שלפיה פרשנותו התכליתית של חוק הרכישה אינה נקבעת על פי האמור בתוכו אלא על פי מטרותיו ותכליותיו של חוק אחר, אין לה אחר ורע בכללי הפרשנות המקובלים והידועים. הפרשנות התכליתית של חקיקה ראשית חייבת לנבוע מלשונה, ובמיוחד כאשר החקיקה פוגעת בזכות יסוד. במקרה דנן, בית המשפט קמא מאשר, כי פרשנותו לחוק הרכישה אינה נובעת מלשונו של חוק זה, ובמקום שיקרא אל תוך לשונה של החקיקה הראשית את עקרונות היסוד – בבחינת פרשנות תכליתית אובייקטיבית – הוא מייבא אל תוכה תכליות של חקיקה אחרת שנועדה לתכליות אחרות. לא רק שהמעבר הזה אינו מבוסס על כללי הפרשנות, אלא הוא אף סותר אותם ומנוגד להם במיוחד כאשר מדובר בחקיקה המגבילה את זכות הקניין כזכות חוקתית או כזכות יסוד. לפי תפיסתו הפרשנית של בית המשפט קמא, ניתן לקבוע, למשל, שאף שסעיף ספציפי בחוק העונשין המתייחס לעבירה מסוימת אינו מטיל עונש של מאסר אלא עונש של קנס, בכל זאת ניתן להטיל עונש של מאסר בגין עבירה זו – וזאת מאחר שחוק העונשין מטיל מאסר בפועל בגין עבירות אחרות דומות!!!

34. לא זו אף זו. **שלילת עקרון שלטון החוק** על ידי פסק-הדין נשוא הערעור מובילה לתוצאות ומסקנות אנכרוניסטיות. פסק-דין זה קובע כי אין להסתפק בתכליות הידועות של החוק ושצריך תמיד להוסיף עליהן תכליות שאינן נמצאות בתוכו וכקביעותיו של פסק-דין זה: **"ראשית עלינו לראות, כי המחוקק נקט בשלוש תכליות בלבד, לשם תפיסתם של מיליוני דונם של מקרקעין שננטשו. נקיטה בלשון לקונית זו אינה בלתי מכוונת, כך נראה. שימוש לקוני זה בשלוש תיבות כלליות נועד לקבוע מסגרת של תכליות, להבדיל מן הדרך הנהוגה בחוקי הפקעה 'הרגילים', שם נעשית ההפקעה לצורך מסוים שנתעורר".**

35. במילים אחרות, פסק-דין זה נשען על תפיסה אחת ויחידה, אשר קובעת שלשון החוק הישירה אינה הקובעת את דרך ואופן יישומו של החוק, אלא "הנסתר" מלשון החוק הוא הקובע. הפקעה זו אינה אמורה בהכרח לשרת תכלית מסוימת כפי שאומר החוק הזה, ואל תתייחסו אל חוק זה כפי שאתם מתייחסים לחוקים רגילים, כי הוא אינו כמו "חוקי ההפקעה הרגילים, שם נעשית ההפקעה לצורך מסוים שנתעורר". פילוסופיה זו קובעת, כי אם לא נעשה עד יום זה שימוש בקרקע המופקעת כפי שהובטח בעת ההפקעה על פי הלשון הרגילה של החוק, פירוש הדבר אינו שבעתיד הרחוק לא ייעשה שימוש כלשהו בקרקע זו. מאחר וציר הזמן העתידי הוא עניין לא מוגבל, תמיד ניתן להצדיק את ההפקעה מכיוון שברור שבעתיד הרחוק ייעשה שימוש בקרקע המופקעת. יוצא כי, המסקנה הישירה המתבססת על מושכלותיו של פסק-דין זה היא שמרגע שבוצעה ההפקעה וגם אם אינה נעשית לפי דברי החוק, היא תמיד לגיטימית כי המטרה אינה בהכרח "לצורך מסוים שנתעורר". לא במקרה

מגיע פסק-הדין למסקנה האבסורדית שלפיה ייעור הוא שימוש לגיטימי לצורך ההפקעה. אגב, לשיטתו של בית המשפט קמא, גם אם הקרקע לא היתה מיוערת די בהעברת צינור מים על מנת להצדיק את ההפקעה, מכיוון שכל שימוש יכול לקבל את צידוקו, במיוחד כשנקבע כי ההפקעה אינה בהכרח לצורך מסוים ידוע ומובן. לפיכך, תכליתו העיקרית של חוק זה לפי פסק-הדין נשוא הערעור היא להפקיע אדמות לצורך ההפקעה. לכל הדעות, קביעות אלו הינן זרות ומנוגדות לכללי הצדק הטבעי.

פסק-הדין מנוגד הן לכללי הפרשנות המקובלים והן להלכה הפסוקה בעניין זה:

36. המערערים יטענו, כי טעה בית המשפט קמא בפרשו את חוק הרכישה פרשנות רחבה שאין לה אחיזה בלשון החוק. כלל יסוד הוא שחוקים דרקוניים במהותם, כגון חוק הרכישה, ואשר יש בהם פגיעה ישירה ודרקונית בזכויות חוקתיות, יש לפרש באופן מצמצם, בייחוד לאחר חקיקת חוקי היסוד. סעיף 3 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע, כי "אין פוגעים בקניינו של אדם".

37. סעיף 2 לחוק הרכישה קובע, בין היתר:

2. (א) נכס שהשר העיד עליו בתעודה חתומה בידו כי נתקיימו בו שלושה אלה:

(1) ביום ו' בניסן התשי"ב (1 באפריל 1952) לא היה בחזקת בעליו;

(2) שימש או הוקצה בתוך התקופה שבין ה' באייר התשי"ח (14 במאי 1948) ובין ו' בניסן התשי"ב (1 באפריל 1952) לצורכי פיתוח חינויים, התיישבות או ביטחון; (3) עודנו דרוש לאחד הצרכים האלה;

38. בחוקקו את חוק הרכישה הנ"ל, המחוקק כן ראה חשיבות בקביעת מטרות ותכליות ההפקעה באותו חוק וכן קבע אותן לצרכים שפורטו בסעיף הנ"ל.

39. לשיטתו של בית המשפט קמא, ואם נלך ברוח פרשנותו המרחיבה מאוד ומרחיקת הלכת, המחוקק היה צריך לקבוע בחוק סמכות רחבה ביותר ומטרות הפקעה רחבות וכלליות ביותר, כגון הקרקע דרושה לפיתוח המדינה או לייסודה. אך לא כך הם פני הדברים, הרי לא בכדי ראה המחוקק צורך בתחית מטרות ההפקעה בחוק הנ"ל לשלוש המטרות שפורטו לעיל. המערערים יטענו בהקשר זה, כי פרשנותו המרחיבה של בית המשפט קמא יוצרת, הלכה למעשה, יש מאין. זוהי פרשנות יוצרת חוק שאיננה נופלת באמות המידה והתכליות של פרשנות חקיקתית.

40. בית המשפט קמא, במלאכת פרשנותו, הלכה למעשה, חזר בזמן לעת הקמת המדינה, ניסה להיכנס לכוונות המחוקק אז והעתיק את מסקנותיו, תוך כדי הקפאתו, מאותה תקופה לימינו אלה, דהיינו יותר מחמישים שנה קדימה. המערערים יטענו, כי דווקא בשל אופיו הדרקוני של חוק הרכישה, ומכיוון שההפקעות על פיו היו נרחבות ובוצעו כאשר לא היו כלל תוכניות מתאר לאזור המופקע ואי אפשר היה לצפות למה בדיוק ישמשו כלל המקרקעין המופקעים ואיזה חלק מהם, נכון יהיה, יותר מחמישים שנה אחר כך, לבוא ולבחון אם ישנם קטעים באותה קרקע נרחבת שהופקעה שלא היה בהם צורך למימוש מטרות ההפקעה, כבענייננו.

41. בפרשת **נוסייבה** נדרש בית המשפט לנושא זה וקבע, כי אכן שינוי העתים יכול ללמד שמה שנראה מוצדק בעת ההפקעה, יכול, בחלוף הזמן, להיראות בעין שונה לחלוטין:

”שינוי העתים עשוי להשפיע גם על **צדקת השיקולים שניצבו לפני השר מלכתחילה**. כך, למשל, עשוי להתברר, כי מה שבזמן ההפקעה נראה, ובצדק, כצורך ציבורי שכדי למלאו אין מנוס מביצוע הפקעה, עשוי להתמלא גם ללא הפקעה; כגון שעם שינוי העתים מובטחת השגתו גם בעצם השינוי בייעוד הקרקע עליו הורה התכנון החדש. מכאן שאף תכנון מאוחר עשוי להעיד על שיהוי בביצועה של ההפקעה, שבשעת החלטה עליה היה בה טעם והיגיון, ועם חלוף הזמן נגרע הגיונה ופג טעמה”. (ההדגשה לא במקור)

בג”צ 5091/91 נוסייבה ואח’ נ’ שר האוצר תק-על 394(3), 1765, עמ’ 1785.

42. מסקנה זו מתבקשת, כאמור, מדרקוניות החוק ומכך, **שאם חוק הרכישה היה נחקק היום, ודאי היה נפסל על ידי בית משפט נכבד זה מאחר והוא נוגד את חוקי היסוד**. בעניין הדרקוניות של חוק הרכישה וניגודו לחוקי היסוד נקבע בפרשת **דינר** כלהלן:

”חוק הרכישה הביא לפגיעה משמעותית ביותר בזכות הקניין של בעלי המקרקעין שקרקעותיהם הוקנו לרשות הפיתוח מכוח החוק הנ”ל. פגיעתו של החוק היתה ללא ספק קשה עוד יותר מהפגיעה ממנה נפגע, בדרך כלל, בעל מקרקעין שמקרקעיו מופקעים על-פי פקודת הקרקעות. זאת, משום שחוק הרכישה אפשר את הכשרתה הרטרואקטיבית של תפיסת חזקה במקרקעין על ידי המדינה, שככל הנראה נעשתה (לפחות בחלקה) בהעדר הסמכה בדין [...] תפיסה זו אף לא היתה כפופה להוראות הקבועות בפקודת הקרקעות, בכל הנוגע ליידוע בעל המקרקעין אודות הפקעתם ולהליך תפיסת

החזקה במקרקעין (ראו, סעיפים 5 ו-8 לפקודת הקרקעות) [...] **ואין ספק כי כיום חקיקה מעין זו לא היתה עומדת במבחן החוקתיות**; חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו בשנת 1992 מבטאת את שינוי סדרי העדיפויות החברתיים, ובהם מתן משקל רב יותר לזכויות היסוד של הפרט אל מול האינטרסים של המדינה. אחד מענפי המשפט שהושפעו במיוחד ממעמדה החוקתי של זכות הקניין לאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו הינו דיני ההפקעות. בפסיקתו של בית משפט זה נקבע כי ההפקעה כפופה למבחן המידתיות ואין להפקיע מקרקעין אם ניתן להגשים את מטרת ההפקעה באמצעי הפוגע פחות בזכות הקניין [...]. כך גם נקבע כי דין ההפקעה להתבטל, משתם הצורך הציבורי במקרקעין המופקעים [...]” (ההדגשה לא במקור)

ע”א 3535/04 **דינר נ’ מ”י** (פסקה 7 לפסק דינה של השופטת ביניש), טרם פורסם.

43. המערערים יטענו, כי דווקא בשל ההיסטוריה החקיקתית של חוק הרכישה, דרקוניות החוק ושינוי העתים נכון להיום, מתבקשת פרשנות מצמצמת לחוק הרכישה אשר תתיישב עם רוח העקרונות של חוקי היסוד ושתהלום את מעמדה החוקתי של זכות הקניין. על השפעתם של חוקי היסוד במלאכת הפרשנות, נקבע בפרשת גנימאת כלהלן:

”אכן, בהוראות חוק היסוד אין כדי לפגוע בתוקפם של חיקוקים שהתקבלו לפניו (סעיף 10 לחוק היסוד). עם זאת, מחויבות כל רשויות השלטון – לרבות בית המשפט – לכבד את הזכויות המעוגנות בחוק היסוד, ככל שהדבר מתיישב עם החיקוקים התקפים שעל יסודם הן פועלות (סעיף 11 לחוק היסוד) [...] חובה זו על בית המשפט למלא הן במתן פירוש דווקני להוראות חוק הפוגעות בחירותו של אדם, והן בהפעלת שיקול-דעת שניתן לבית המשפט לפגוע בחירות באופן שזו לא תיפגע אלא במידה המזערית הנדרשת”.

בש”פ 95 / 537 **עימאד גנימאת נ’ מדינת ישראל**, פס”ד מט (3) 355, עמ’ 375.

44. על עקרונות פרשניים אלה, המגשרים בין חקיקה ישנה לבין שינויים חברתיים, עמד אהרן ברק בספרו **”שופט בחברה דמוקרטית”** כלהלן:

”השופט עשוי לתת לחוק פירוש חדש. זהו פירוש דינמי, המבקש לגשר על הפער בין משפט למציאות חיים משתנה בלא שיהיה צורך לשנות את החוק עצמו [...]”

[...]

שיקול הדעת השיפוטי נעשה במסגרת שיטת המשפט. הוא צריך להשתלב בה. השיטה המשפטית שבה משתלבת ההחלטה השיפוטית אינה גוף קפוא. השיטה המשפטית היא אורגניזם חי. שיקול הדעת השיפוטי הוא אחד הכוחות המפרים את תאיו. חייבת להיות התאמה בין הפעלת שיקול הדעת המפתח תאים מזה, לבין התפתחותו של האורגניזם החי של שיטת המשפט מזה [...].”

אהרן ברק **”שופט בחברה דמוקרטית”**, כתר הוצאה לאור (2004), עמ' 57-64.

45. בענייננו, בהודעת ההפקעה של השר משנת 1953 הופקעו 34,600 דונם, למטרה התיישבותית ולצורכי פיתוח חיוניים. כעבור יותר מחמישים שנה מתברר שהקרקע נשוא ההסדר שבגוש 20420, ששטחה כ-200 דונם, לא שימשה ואין בה צורך התיישבותי, ועל כן יש להפריד את המקרקעין האלה משאר המקרקעין שהופקעו בשנת 1953. השופט מצא ציין בפרשת **נוסייבה** הנ”ל, כי את מימוש מטרת ההפקעה יש לבחון בנפרד ביחס לכל חלקה וחלקה או ביחס לכל חטיבה קרקעית המונה מספר חלקות אשר תוכננו במאוחד. וכדבריו בפסק-דין **נוסייבה** :

”את מימוש מטרת ההפקעה יש לבחון בנפרד, ביחס לכל חלקה וחלקה, או ביחס לכל חטיבה קרקעית המונה מספר חלקות אשר תוכננו במאוחד. כך, לדידי, מן הראוי לעשות גם כשההפקעה מתבססת על תכנון קיים. מקל וחומר יש לנהוג כך במקרה, כדוגמת זה שלפנינו, כשבמועד ההפקעה לא היה בנמצא כל תכנון וכשעד להשלמת התכנית, שלגביה נטען שהיא המגשימה את מטרתה של ההפקעה, חלפו עברו כעשרים שנה”. (ההדגשה לא במקור)

בג”צ 5091/91 **נוסייבה ואח’ נ’ שר האוצר** תק-על 94(3), 1765, עמ' 1785

46. דבריו של השופט מצא נאמרו ביחס לחלקה ששטחה קטן יחסית (610 מ”ר), שהיא חלק מכ- 4,500 דונם שהמטרה שלשמה הופקעו הוזנחה רק לתקופה של כעשרים שנה. דברים אלה נכונים הם על אחת כמה וכמה במקרה דנן, שבו חלקת האדמה שבהסדר אף היא חלק מזערי משטח רחב מאוד המגיע ל-34,600 דונם, שבו מטרת ההפקעה מוגדרת בצורה רחבה (צורך התיישבותי) ומטרת ההפקעה הוזנחה יותר מחמישים שנה. ככל שהשטח המופקע גדול יותר וככל שעובר זמן רב יותר עד למימוש מטרת ההפקעה, כך יגדלו הסיכויים להיווצרות מובלעות קרקעיות, בתחומו של השטח המופקע, שאינן דרושות למילוי הצורך הציבורי שלשמו הופקעו המקרקעין. השופט מצא ציין בפרשת **נוסייבה** כלהלן :

”אין צריך לומר, שככל שהמטרה הציבורית שלשמה מבוצעת הפקעה היא נרחבת ומרחיקת-ראות, וככל שמתארך הזמן החולף

ממועד ההפקעה ועד להשלמת התכנון המיועד להגשים את מטרתיה, גובר גם הסיכוי להיווצרותן של מובלעות קרקעיות, בתחומו של השטח המופקע, ששוב אינן דרושות למילוי הצורך הציבורי. זאת ועוד: שינוי העתים עשוי להשפיע גם על צדקת השיקולים שניצבו לפני השר מלכתחילה. כך, למשל, עשוי להתברר, כי מה שבזמן ההפקעה נראה, ובצדק, כצורך ציבורי שכדי למלאו אין מנוס מביצוע הפקעה, עשוי להתמלא גם ללא הפקעה... מכאן שאף תכנון מאוחר עשוי להעיד על שיהוי בביצועה של ההפקעה, שבשעת ההחלטה עליה היה בה טעם והיגיון, ועם חלוף הזמן נגרע הגיונה ופג טעמה".

בג"צ 5091/91 נוסייבה ו-2 אח' נ' שר האוצר תק-על 1765, עמ' 1785.

47. המערערים יטענו, כי שינוי העתים, במיוחד לאחר חקיקתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שינה את פרשנותם של כל חוקי ההפקעה, ובכלל זה גם את זו של חוק רכישת מקרקעין, והשפיע על חוקיות ההפקעה. משנשתנתה פרשנותו של חוק הרכישה, משליך הדבר גם על זכויותיהם של בעלי הקרקע המקוריים וגם על זכויותיה של הרשות המפקיעה. שינוי העתים משפיע גם על צדקת נחיצותה של המטרה הציבורית. יתרה מזו, שינוי העתים יכול לעמעם או אף לאיין את הצורך הציבורי במקרקעין.

48. חוקי ההפקעה שנחקקו קודם לחקיקתו של חוק היסוד – העומדים על כנם על-פי הוראות סעיף 10 לחוק היסוד – פרשנותם, איזונם הפנימי והפעלתם צריכים להיות מושפעים ממעמדה החוקתי של זכות הקניין, שנקבע בחוק היסוד. סעיף שמירת הדינים בחוק היסוד (סעיף 10), אינו מונע ליתן פרשנות חדשה לחוקים שנחקקו לפני חוק היסוד (ראו: דנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מ"י, פ"ד מט(4) 589, וגם ע"א 1188/92 הוועדה המקומית לתכנון ובנייה ירושלים נ' ברעלי, פ"ד מט(1) 463, 483, הדן ספציפית בפרשנות דיני ההפקעה).

49. פירושם של חוקי ההפקעה צריך להיות באופן שיצמצם את הפגיעה בזכות הקניין. במילים אחרות, חוק היסוד הכניס שינוי באיזון שהיה קיים בין זכות הקניין של בעלי הזכויות במקרקעין המופקעים לבין צרכי הכלל. השינוי אינו פוגע בתוקפם של דברי החקיקה שנחקקו קודם לחקיקתו של חוק היסוד, אך הוא מוביל לשינוי בהבנת תכליתם. הוא מוביל להתחשבות גוברת בזכויותיהם של בעלי הזכויות במקרקעין המופקעים. וכפי שציין י' זמיר, בספרו הסמכות המנהלית:

"מכל מקום ברור כי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו אוסר מעתה לחוקק חוק הפוגע בזכות הקניין, אלא אם החוק יעמוד במבחן פסקת ההגבלה. אולם, מעבר לכך, ברור גם כי חוק יסוד זה עשוי להשפיע על חוקים שהיו בתוקף קודם שנחקק חוק היסוד. חוק

היסוד עשוי להשפיע על הפירוש והיישום של חוק ישן. מכאן שהוא עשוי לשנות גם את הפירוש שניתן עד כה לחוקי ההפקעה באופן שיצמצם את הפגיעה בזכות הקניין".

י' זמיר, הסמכות המנהלית, כרך א, עמ' 200. וראו גם בשי"פ 537/95 - גנימאת נ' מדינת ישראל פ"ד מט(3), 355.

50. החזרת המקרקעין באותם מקרים בודדים (דוגמת המקרה דנן) הינה האיזון הראוי והמתחייב לאחר חקיקת חוקי היסוד והעלאת זכות הקניין לרמה חוקתית, לאור ההתפתחות בפסיקה של דיני ההפקעות עוד לפני חקיקת חוקי היסוד ובוודאי לאחר מכן, ולאור הפרשנות העכשווית שנותנים שופטי בית המשפט העליון לחוקי ההפקעה. חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מבטאת את שינוי סדרי העדיפויות החברתיים, ובתוכו מתן משקל רב יותר לזכויות היסוד של הפרט אל מול האינטרסים של המדינה. בפסיקתו של בית המשפט העליון נקבע כי ההפקעה כפופה למבחן המידתיות, וגם כי דין ההפקעה להתבטל, משתם הצורך הציבורי במקרקעין המופקעים. בפרשת הורוויץ ציין השופט חשין, כלהלן:

"מוסכם על הכל כי מאז חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הפכה זכות הקניין להיותה זכות שהיא משכמה ומעלה גבוהה מזכויות אחרות שאינן זכויות יסוד. לכאורה, איפוא, נתעצם והלך כוחה של זכות הקניין ביחס לאינטרסים הנוגדים אותה, בהם אינטרסים של צורכי הציבור. והנה מוצאים אנו כי דווקא חובותיו ואחריותו של בעל הקניין, דווקא הן זוכות להדגשת יתר. נקודת האיזון בין האינטרסים הנוגעים כמו נעה אל עבר צורכי הציבור שעה שהיינו מצפים, לכאורה, כי תנוע אל הכיוון האחר".

דני"א 1333/02 – הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, רעננה נ' יהודית הורוויץ ואח' פ"ד נח(6), 289, עמ' 311-312.

51. החלת ההלכה שנקבעה בפסק-דין קרסיק על חוק רכישת מקרקעין מתיישבת עם התפתחות הפסיקה במשפט הישראלי ובשיטות משפט נוספות בעולם, כאשר המגמה הינה הכרה בזכות בעל הקניין ואף החובה של המדינה להחזיר מקרקעין שהופקעו לבעליהם, במידה שאין הם נחוצים עוד למטרת ההפקעה או אם מטרת ההפקעה הוזנחה. מה שהנחה את שופטי בית המשפט העליון כשקיבלו את ההלכה שנקבעה בפסק-דין קרסיק היה העקרונות הכלליים החלים על הרשות בבואה לפגוע בזכות יסוד. אותם עקרונות וכללים יחולו גם בענייננו. המגמה של התפתחות הפסיקה במשפט הישראלי הינה, כי אין צורך בהוראה מפורשת בחוק כדי להחזיר את המקרקעין לבעליהם, אם הוזנחו במשך עשרות שנים ולא נוצלו למטרה הציבורית שלשמה הופקעו. השופטת ביניש ציינה בפסק דינה בפרשת קרסיק הנ"ל, כי:

"בתמצית ניתן לקבוע כי המסלול שעשתה פסיקתנו מאז ראשית

המדינה ועד היום היה מסלול חד סטרי שהצעיד את בית-המשפט בכיוון אחד. כיוון של התפתחות פרשנית לפיה הועמד שיקול הדעת של הרשות בנושא ההפקעות בפני ביקורת שיפוטית על פי העקרונות הכלליים החלים על הרשות בבואה לפגוע בזכות יסודי".

בג"ץ 2390/96 – קרסיק ואח' נ' מדינת ישראל פ"ד נה(2), 625, עמ' 722-723.

52. מסקנה זו אף מחויבת מכוח הצורך ביצירת קוהרנטיות נורמטיבית והצורך להתחשב במערכת הנורמטיבית שבמסגרתה נעשית מלאכת הפרשנות. על כך עמד אהרן ברק בספרו הנ"ל כלהלן:

"קוהרנטיות נורמטיבית נדרשת משום שבין חלקיה של שיטת המשפט צריכה לשרור הרמוניה נורמטיבית. הפירוש של החוק הבודד וההלכה השיפוטית הבודדת צריכים להשתלב בגדרי השיטה. הפירוש של החוק והפיתוח של המשפט המקובל צריכים להיעשות מתוך ראייה כוללת של משפט וחברה, שכן זאת יש לזכור: המפרש חוק אחד מפרש את החוקים כולם; המפתח הלכה שיפוטית אחת מפתח את כלל ההלכות השיפוטיות".

אהרן ברק, "שופט בחברה דמוקרטית", כתר הוצאה לאור (2004), עמ' 63-64.

53. בנוסף, הלכה פסוקה היא, כי חוקים יש לפרש תוך שמירה על ההרמוניה עם עקרונות היסוד של השיטה המשפטית. המערערים יטענו, איפוא, כי כך יש לפרש את הוראות חוק הרכישה ואת התכליות העומדות מאחוריו. וכלשון כב' השופט גולדברג בפרשת **אזולאי**:

[כיוון] ש"נקודת המוצא החוקתית הינה קיומן ושמירתן של זכויות היסוד במשטר דמוקרטי, ההנחה הינה, כי המחוקק (הראשי או המשני), שעה שהוא מוציא תחת ידו דבר חקיקה, מבקש לקיים ולשמר את זכויות היסוד. מכאן, שתכליתה של כל חקיקה היא לקיים ולשמר זכויות יסוד ולא לפגוע בהן" [...]

רע"פ 5086/97 בן חור ואח' נ' עיריית תל-אביב יפו ואח' פ"ד נא(4) 625, 645.

54. יתרה מכך, אף אם פרשנותו המרחיבה של בית המשפט קמא אפשרית היא, שומה היה עליו לבחור באופציית הפרשנות המצמצמת, וזאת ברוח עקרונות חוקי היסוד ועל מנת לצמצם, עד כמה שניתן, את היקף הפגיעה בזכות החוקתית לקניין. על עקרונות פרשניים אלה עמד פרופ' אהרן ברק כלהלן:

"התפיסה הראויה היא, כי מבין שני פירושים אפשריים מבחינת הלשון והתכלית, יש לבחור באותו פירוש המביא להתאמה בין החוק לבין

החוקה. שאם לא כן, לעולם לא יעמוד חוק בסתירה לחוקה, ובכך תסוכל תכלית החקיקה. נאמנותו של השופט הפרשן לדבר החקיקה מחייבת אותו לתת לחוק פירוש שלשונו יכולה לשאת ושמגשים את תכליתו... קיימת חזקה (פרזומפציה), שתכלית החוק היא להגשים ערכים חוקתיים".

אהרן ברק, **פרשנות במשפט**, כרך שלישי, הוצאת נבו, תשנ"ו-1995, בעמ' 117.

55. ברק הוסיף לעניין זה על מבחן הפרשנות הראויה כלהלן:

"המבחן לטיבה של שיטת הפרשנות, אם ראויה היא אם לאו, אינו נגזר מתוך הטקסט המפרש עצמו. הוא נובע מצידוקים לבר-טקסטואליים, הנגזרים מטיעונים פילוסופיים, הרמנויטיים (כלליים) ובעיקר חוקתיים".

אהרן ברק, **פרשנות תכליתית במשפט**, הוצאת נבו, 2003, עמ' 46.

לסיכום: הנה כי כן, פרשנותו של בית המשפט קמא איננה מתיישבת עם חוק הרכישה ואף איננה מתבקשת ממנו. זוהי פרשנות רחבה ביותר ומרחיקת לכת שיש בה כדי לרוקן את זכות הקניין מכל תוכן, ככל שהדבר נוגע לחוק הרכישה. לאור זאת, ולאור כל האמור לעיל, מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד לקבל את הערעור דנן ולקבוע, כפוף להכרעה בסכסוכי הבעלות בין חלק מהמערערים לבין עצמם, כי הקרקע הנ"ל תירשם על שם בעליה ערב ההקניה על פי חוק הרכישה.

לחלופין: אי הכרעה בשאלות חשובות וחיוניות:

56. טעה בית המשפט קמא משלא הכריע בשאלת נפקדותם של המערערים ובתביעות הסותרות שבין חלק מבעלי הקרקע לבין עצמן. כאמור, מלבד המדינה ורשות הפיתוח, טען האפוטרופוס לנכסי נפקדים אף הוא לבעלות על המקרקעין נשוא ערעור זה, וזאת, לטענתו, מכוח נפקדותם של המערערים והקניית נכסיהם לאפוטרופוס לנכסי נפקדים.

57. טעה בית המשפט קמא כאשר קבע, כי אם ההפקעה נותרת לעמוד על תלה ולא היה בכוחן של טענות "התובעים הפרטיים" (המערערים בערעור זה) כדי לשנות מן ההפקעה, כי אז אין נפקות לבירורם של שאר הסכסוכים, ובתוכם שאלת נפקדותם של בעלי הקרקע. את מסקנתו סומך בית המשפט קמא על ההסדר הדיוני מיום 23.3.06.

58. המערערים יטענו, כי ההכרעה בשאלת חוקיות ההפקעה אינה מייתרת את הדיון בשאלת הנפקדות. בעלי הדין לא הגיעו לכלל הסדר דיוני שלפיו ההכרעה בשאלת ההפקעה מייתרת את ההכרעה בשאלת הנפקדות. בדיון מיום 23.3.06 עלתה הצעה מטעם ב"כ המדינה, ולפיה ראוי לשמוע **תחילה** את הטענות בעניין ההפקעה. להצעה זו הסכימו ב"כ המערערים **עם שמירת טענותיהם בעניין הנפקדות**.

59. ההכרעה בשאלת הנפקדות הינה חיונית להכרעה בסכסוך שנוצר בעקבות הליך ההסדר. חוק רכישת מקרקעים (אישור פעולות ופיצויים), כשמו כן הוא, מקנה לבעלי הקרקע המקוריים זכות לקבל פיצויים (בקרקע חלופית או בשווה כסף) (ראו סעיפי 3-6 לחוק רכישת מקרקעים (אישור פעולות ופיצויים), התשי"ג-1953). משהכריע בית המשפט קמא בשאלת חוקיות ההפקעה, שומה היה עליו לדון והכריע בשאלה: מי הוא בעל הזכות לקבל את הפיצויים המגיעים על פי הוראות החוק המפקיע. לשם כך בית המשפט קמא צריך היה להמשיך לדון ולהכריע בסכסוך שבין האפוטרופוס לנכסי נפקדים (התובע מס' 2 בערכאה הראשונה) לבין בעלי הקרקע המקוריים (תושבי אום אלפחם), ולאחר מכן להכריע בסכסוך ובתביעות הסותרות שבין "התובעים הפרטיים", בינם לבין עצמם.

60. טעה בית המשפט קמא באמצו באופן גורף ומוחלט את טענות המשיבים, לרבות הטענות העובדתיות, וזאת מבלי שתונח בפניו תשתית ראייתית לקיומן או לאי קיומן של העובדות הנטענות.

61. יתרה מכך, טעה בית המשפט קמא באמצו את טענת המשיבים ובקובעו הכרעה עובדתית, כי המערערים נטשו את אדמתם בתקופת המלחמה, כפי שמשמע מסעיף 19 לפסק-הדין. קביעה עובדתית זו יש לה נפקות לעניין חוקיות ההפקעה משנת 1953 וגם לעניין ההכרעה בדבר נפקדותם של המערערים. קביעה זו של בית המשפט קמא הינה קביעה עובדתית המצריכה בירור עובדתי והבאת ראיות מטעם שני הצדדים בדיון. המערערים יטענו, כי קביעה זו של בית המשפט קמא נעדרת היא כל תשתית ראייתית.

62. קביעתו העובדתית של בית המשפט קמא בעניין זה איננה נסמכת על כל תשתית ראייתית אשר התבקשו הצדדים להביאה לבית המשפט קמא, ועל כן דינה להתבטל.

63. טעה בית המשפט קמא כשקבע בסעיף 4 לפסק דינו, כי הצדדים ויתרו על הוכחת העובדות, המשמשות יסוד מן היסודות שבטיעון נגד חוקיות ההפקעה. הסכמת הצדדים להגשת סיכומים מטעמם, אין בה כדי להעיד כי המערערים מוותרים על הצורך בהבאת ראיות מטעמם, באם המדינה לא תכיר בעובדות הנטענות על ידיהם ו/או במקרה שבו יתברר, כי קיימת מחלוקת עובדתית בין המערערים לבין המשיבים שיש בה כדי להשליך על הכרעתו של בית המשפט קמא. סמכות טבועה של בית המשפט היא לבקש מבעלי הדין להביא ראיות להוכחת עובדה מהותית לצורך הכרעה בסכסוך.

64. המערערים טענו בכתבי טענותיהם, כי רשות הפיתוח לא עשתה שימוש בקרקע שבגוש 20420, נשוא ערעור זה, במשך עשרות שנים ובוודאי לא בשנים הראשונות להפקעה. עוד טענו המערערים, כי לא היה בקרקע, נשוא הערעור, צורך התיישבותי בזמן ההפקעה (ועל כן לא נתקיימו כלפיה תנאי סעיף 2(א) לחוק הרכישה) ולא נעשה בה כל שימוש התיישבותי במשך עשרות שנים (ראו סיכום טענות מטעם המערערים מיום 30.5.06, במיוחד פסקה 63 לסיכומים). משטענה רשות הפיתוח היפוכו של דבר, שומה היה על בית המשפט קמא לעשות

שימוש בסמכותו הטבועה ולבקש מבעלי הדין להביא ראיות להוכחת טענותיהם. מדובר במחלוקת עובדתית ומהותית להכרעה בסכסוך.

על יסוד האמור לעיל מתבקש בית משפט נכבד זה לקבל ערעור זה ולהורות על ביטול פסק-הדין נשוא הערעור וכן לחייב את המשיבים בהוצאות משפט.

עאדל בדיר, עו"ד
ב"כ המערערים

סוהאד בשארה, עו"ד
ב"כ המערערים

תאופיק ג'בארין עו"ד
ב"כ המערערים

וליד עסליה, עו"ד
ב"כ המערערים